

Aliona AFANAS

dr., conf. univ., Institutul de Științe ale Educației

Repere conceptuale și metodologice ale curriculumului la *Limba străină* – 2019

Rezumat: *Articolul prezintă reperele conceptuale și metodologice ale curriculumului la disciplina Limba străină. Revizuirea curriculumului disciplinar are la bază mai multe documente normative naționale și internaționale. Curriculumul este centrat pe competențe și finalități, adică pe produs/achizițiile finale ale procesului de predare-învățare-evaluare. Competențele specifice disciplinei Limba străină au fost elaborate în baza Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi: competența lingvistică,*

competența sociolingvistică, competența pragmatică și competența (pluri-/inter-)culturală, acestea fiind formate prin intermediul unităților de învățare și regăsindu-se reprezentate în progresie pe tot parcursul școlariității.

Cuvinte-cheie: *curriculum, competențe specifice, unități de competențe, unitate de învățare, receptare, producere, interacțiune, mediere.*

Abstract: *The article presents the conceptual and methodological benchmarks of the National Curriculum for the Foreign Languages school discipline. This revised version is based on several national and international normative documents. The Foreign Languages curriculum is focused on competencies and finalities, i.e. on the product/final acquisitions of the teaching-learning-assessment process. The specific competences set out in the curriculum were derived from the Common European Framework of Reference for Languages: linguistic competence, sociolinguistic competence, pragmatic competence and (pluri-/inter)cultural competence. They are meant to be developed through the learning units and are represented, in progress, throughout the whole schooling experience.*

Keywords: *curriculum, specific competences, units of competences, unit of learning, reception, production, interaction, mediation.*

CONTEXT

Schimbările la nivel european au direcționat necesitatea revizuirii curriculumului la disciplina *Limba străină* în context național. La bază au stat mai multe documente normative naționale și internaționale apărute în perioada 2010-2018: Strategia sectorială *Educația 2020* (2014), Codul Educației al Republicii Moldova (2014), Cadrul de referință al Curriculumului Național (2017), Standardele de eficiență a învățării limbilor străine în învățământul preuniversitar din Republica Moldova (2011), Evaluarea Curriculumului Național în învățământul general (2018), Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi, volumul complementar (2018) etc.

În literatura de specialitate sunt evidențiate mai multe premise privind dezvoltarea curriculumului la *Limba străină* (LS) pentru învățământul general, care au fost adaptate în curriculum, precum: proiectarea unui set unitar de competențe specifice LS din perspectiva modelului comunicativ-funcțional și acțional de predare-învățare-evaluare la toate treptele de școlaritate; corelarea competențelor specifice cu unitățile de competențe; corelarea unităților de competențe cu diferite forme de prezentare a unităților de conținut (module tematice, acte sau elemente noi de limbaj) și cu diverse activități de învățare și

prode școlare recomandate; proiectarea conținuturilor lingvistice în paralel pe clase pentru a asigura vizibilitatea, claritatea, progresia și continuitatea curriculară, la gimnaziu și liceu, prezentate în limba străină studiată; corelarea conținuturilor lingvistice cu cele de la limba română sau limba de instruire, astfel asigurându-se transdisciplinaritatea tematică la nivel de arie curriculară *Limba și comunicare*; corespunderea mai multor conținuturi unei competențe specifice disciplinei; corelarea treptată și permanentă a tipurilor de competențe formate cu nivelurile de performanță ale Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL); asigurarea unui demers didactic personalizat, instrumentul acestuia fiind unitatea de învățare etc. [8, p. 82].

CONȚINUT

Cadrul de referință al Curriculumului Național (CRCN) prevede mai multe repere conceptuale și metodologice ca elemente de bază ale elaborării și implementării unui curriculum disciplinar. Astfel, curriculumul la *Limba străină* este parte componentă a Curriculumului Național și reprezintă „un sistem de concepte, activități, produse și finalități” [8, p. 7], capabil să asigure funcționalitatea disciplinei la treptele de învățământ primar, gimnazial și liceal. În viziunea actuală, curriculumul

reprezintă o filosofie a educației, o teorie și o metodologie, un sistem axat pe competențe, a cărui funcționalitate este asigurată de procesul educațional.

Cercetătorul Philippe Jonnaert, profesor la Universitatea din Québec, definește termenul de *competență* prin context, o persoană sau un grup de persoane, experiențe trăite anterior de o persoană, o situație, o acțiune, resursele utilizate pentru dezvoltarea competenței și rezultatele obținute, transformările observate la persoanele în cauză [1, p. 17]. În literatura de specialitate este analizat conceptul de *competență acțional-situațională*, se abordează centrarea pe situație, axându-se pe finalități în baza competențelor. Astfel, este asigurată funcționalitatea modelului acțional sau a perspectivei acționale în cadrul predării-învățării-evaluării limbilor străine. Curriculumul la *Limba străină* din anul 2019 propune ca element de noutate reconceptualizarea noțiunii de *competență* prin proiectarea atitudinilor și valorilor (comunitatea) în cadrul tuturor tipurilor de competențe. Conceptul de *competență* vizează trei logici: *logica acțiunii în situație*, *logica curriculară* și *logica învățării*, aflate într-un raport de complementaritate una cu cealaltă. Logica acțiunii și logica învățării definesc noțiunea de *competență*, iar logica curriculară prezintă traseul ce trebuie parcurs în cadrul formărilor și în sălile de clasă. Logica acțiunii în situație fundamentează celelalte două componente. Formarea/dezvoltarea unor competențe la elevi are loc în situație și în acțiune, plasarea în context a conținuturilor tematice în situații care obțin un sens pentru elevi [11, pp. 83-85].

Fundamentele conceptuale și orientările de dezvoltare ale curriculumului disciplinar, la nivel general, și la disciplina *Limba străină*, la nivel particular, vizează următoarele:

- *Curriculumul ca teorie* prezintă sincronizarea abordării psihocentrice și sociocentrice, evidențierea finalităților educaționale și integralizarea predării-învățării-evaluării în procesul educațional [6, p. 5]. Elaborarea curriculumului disciplinar la *Limba străină* se axează pe următoarele paradigme ale învățării: *paradigma învățării ca elaborare (inter)activă de cunoștințe*, *paradigma învățării ca o construcție a cunoaș-*

terii (constructivism), *paradigma învățării ca autoexplorare și autodescoverire*, paradigme dominante în procesul predării-învățării-evaluării limbii străine [8, p. 86].

- *Curriculumul ca sistem de finalități* vizează axarea pe sistemul de competențe, care este expus în curriculumul disciplinar la *Limba străină* pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, fiind structurat în: competențe-cheie/transversale; competențe specifice disciplinei școlare; unități de competențe [6, 7, 8]. Noua viziune conceptuală pentru învățământul general este determinată de definiția *competenței școlare* promovată prin Codul Educației și Cadrul de referință al Curriculumului Național, și anume: „competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitelor probleme în diverse contexte și situații” [4, p. 15]. Astfel, competența școlară conține un element primordial educației copilului – valorile, prezente și în formularea finalităților la sfârșitul fiecărei clase, obținute prin formarea competențelor specifice.

Curriculumul la *Limba străină* (2019) propune următoarea taxonomie a competențelor: *competențele-cheie*, incluse în Codul Educației al Republicii Moldova, art. 11 (finalitățile educației), alin. (2) [5]; *competențele specifice* din curriculumul la *Limba străină* (2019): competența lingvistică, competența sociolingvistică, competența pragmatică și competența (pluri-/inter-)culturală, elaborate în baza Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi (CECRL). Competențele specifice sunt formate prin unitățile de învățare și sunt reprezentate în progresie pe tot parcursul școlarității, la nivel primar, gimnazial și liceal [6, 7], fiind corelate cu nivelurile de performanță și descriptorii din Volumul complementar al CECRL (2018). Prezentăm o sinteză a competențelor specifice în curriculumul la LS în învățământul general (Tabelul 1).

Tabelul 1. *Competențele specifice la disciplina Limba străină (școala primară, gimnaziu, liceu)*

[6, p. 119; 7, pp. 80-81]

Competența specifică	Învățământ primar	Învățământ gimnazial	Învățământ liceal
Competența lingvistică	Discriminarea elementelor lingvistice prin formulare de mesaje simple, scurte și corecte, manifestând curiozitate pentru valorizarea limbii ca sistem.	Aplicarea normelor lingvistice în formularea de mesaje simple și corecte, valorificând limba ca sistem.	Utilizarea resurselor lingvistice formale în realizarea actelor comunicative, manifestând flexibilitate și autocontrol.

Competența sociolingvistică	Utilizarea elementelor lingvistice, demonstrând creativitate pentru funcționarea limbii în cadrul unui contact social.	Utilizarea structurilor lingvistice, demonstrând funcționalitatea limbii în cadrul unui contact social.	Actualizarea resurselor lingvistice în diverse situații de comunicare, valorificând dimensiunea socială a limbii.
Competența pragmatică	Adaptarea elementelor lingvistice la contexte uzuale/familiare, dovedind corectitudine și coerență în structurarea mesajului.	Utilizarea structurilor lingvistice în cadrul unor contexte familiare și previzibile, demonstrând coerență și precizie în comunicare.	Integrarea resurselor lingvistice în contexte cotidiene și imprevizibile, demonstrând precizie și fluentă discursivă.
Competența (pluri-/inter-)culturală	Aprecierea elementelor specifice culturii limbii străine studiate, exprimând interes și respect pentru valorile altei culturi.	Apropierea elementelor specifice culturii țărilor limbii străine studiate, manifestând deschidere și motivație pentru dialog intercultural.	Integrarea trăsăturilor specifice culturii studiate în contexte de comunicare interculturală, exprimând empatie/toleranță și acceptare a diversității culturale.

Competențele *specifice* reprezintă sisteme integrate de cunoștințe, abilități, valori și atitudini care sunt formate și dezvoltate la disciplina *Limba străină* pe întreaga perioadă de școlarizare – din momentul în care elevul intră în sistemul educațional și până în momentul în care își încheie parcursul școlar. Astfel, competențele specifice trebuie atinse până în ultimul an de studiu al disciplinei. De exemplu, prezentăm construcția *competenței pragmatice* în învățământul primar, gimnazial și liceal și componentele acesteia în progresie (Tabelul 2).

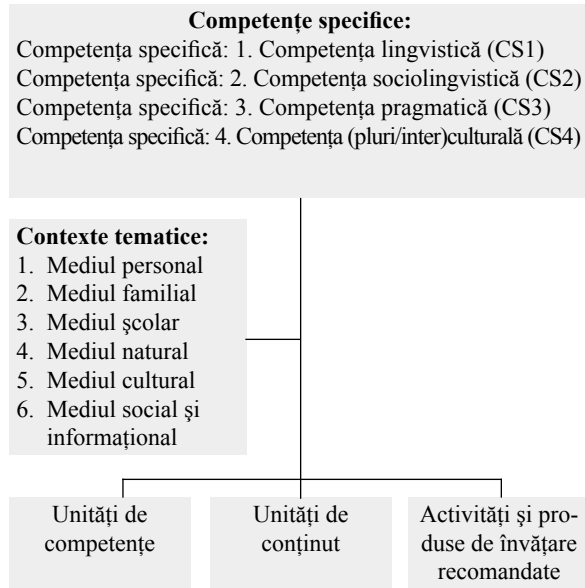
Tabelul 2. *Competența pragmatică la LS (primar, gimnaziu, liceu)* [6, 7, 8]

Verb: acțiune/activitate	Domeniul/disciplina/subiectul	Nivelul/modalitatea/norma	Context, rezultat
Adaptarea	elementelor lingvistice	la contexte uzuale/familiare	dovedind corectitudine și coerență în structurarea mesajului.
Utilizarea	structurilor lingvistice	în cadrul unor contexte familiare și previzibile	demonstrând coerență și precizie în comunicare.
Integrarea	resurselor lingvistice	în contexte cotidiene și imprevizibile	demonstrând precizie și fluentă discursivă.

În Tabelul 2 competența pragmatică este prezentată în progresie la toate treptele de școlaritate după componentele care indică o acțiune/activitate: adaptare (primar), utilizare (gimnaziu) și integrare (liceu). Selectarea verbului s-a realizat după taxonomia lui Bloom: înțelegere și cunoaștere, aplicare și operare, integrare și transfer. A doua componentă este subiectul ca indicator al timpului de finalitate reprezentat de elemente lingvistice (primar), structuri lingvistice (gimnaziu) și resurse lingvistice (liceu), toate fiind în progresie de la o treaptă de școlaritate la alta. Încă o componentă reprezintă contextele care se referă la nivelul/norma sau modalitatea realizării acțiunii/activității. Contextele sunt prezentate în progresie: complexitatea fiecărei trepte de școlaritate este caracterizată de un anumit tip de contexte: în învățământul primar sunt prezente contextele uzuale/familiare, în învățământul gimnazial – contextele familiare și previzibile, iar la nivel de liceu – cele cotidiene și imprevizibile. Elementul de noutate în formularea competenței specifice este componenta *valori și atitudini*, care se regăsește în partea finală a competențelor specifice. Acestea, la rândul lor, sunt formulate în progresie, axându-se pe particularitățile de vârstă ale elevului: în învățământul primar – „dovedind corectitudine și coerență în structurarea mesajului” [8]; în învățământul gimnazial – „demonstrând coerență și precizie în comunicare” [6]; în învățământul liceal – „demonstrând precizie și fluentă discursivă” [7]. Observăm că valorile formate prin competența pragmatică sunt în progresie prin dimensiunile competenței pragmatice (după CECRL) *corectitudine și coerență, coerență și precizie, precizie și fluentă discursivă* [2, p. 33]. În Figura 1 este reprezentată unitatea de învățare definitivată în curriculumul la *Limba străină* (2019), gimnaziu și liceu, componentele acesteia și conexiunile între ele. Unitatea de învățare este alcătuită din competențele specifice, contextele tematice, unitățile de competențe, unitățile de conținut, activitățile și produsele de

învățare recomandate. Unitățile de competențe sunt formulate pentru fiecare competență specifică, la fiecare clasă în progresie până la sfârșitul treptei de școlaritate.

Figura 1. *Unitatea de învățare în curriculumul la Limba străină (2019), gimnaziu și liceu* [6, p. 5; 7, p. 6]

- *Curriculumul ca sistem de conținuturi* vizează axarea pe unități de conținut/module ca mijloace de atingere a finalităților stabilite, în care sunt inserate actele de limbaj și elementele noi de limbaj, sunt actualizate contextele tematice și temele în baza mediilor: personal, familial, școlar, natural, cultural, social și informațional, corelate în paralel la nivel de clase și în progresie, conform nevoilor actuale ale elevilor și cerințelor curriculumului din anul 2019.
- *Curriculumul ca sistem de procese* vizează abordarea constructivistă, învățarea activă/interactivă, axată pe experiențele elevilor, pe crearea mediilor de învățare etc. Printre acestea, menționăm: orientarea spre învățarea activă; direcționarea spre a învăța să înveți; orientarea spre formarea de competențe; orientarea spre dezvoltarea creativității elevilor etc.
- *Curriculumul ca sistem de produse* – curriculumul la *Limba străină* are o rubrică separată pentru activitățile și produsele de învățare recomandate, în care sunt enumerate produsele pentru fiecare competență specifică, care corelează cu unitățile de competențe la nivel de receptare, producere, interacțiune și mediere, valorificate prin contexte tematice și conținuturi lingvistice în progresie pe clase.

Perspectiva acțională continuă să evolueze către o perspectivă co-acțională: elevii învață să facă ceva împreună cu ceilalți. Un rol aparte i se acordă activității în comun cu alții, realizată într-un context real cu oameni reali. *Ghidul de implementare a curriculumului disciplinar la Limba străină* propune astfel de sarcini acționale, centrate pe tipurile de competențe specifice și unitățile de competențe propuse de curriculum (de exemplu, proiect în clasă și proiect deschis spre comunitate: *le projet de classe* și *le projet ouvert sur le monde*). Pedagogia proiectului este o altă posibilitate de a încadra perspectiva acțională/co-acțională în învățare. Dacă proiectul cuprinde mai multe grupuri, clase, școli, schimbul de experiență va fi bogat. Iar dacă proiectul va ieși din mediul școlar în comunitate, atunci este prezent caracterul social, elementul de co-acțiune, reflectat și în Volumul complementar al CECRL (2018). În acest context, documentele autentice joacă un rol primordial în prezentarea faptelor cotidiene, culturale, acestea devenind exemple și suporturi pentru proiectele realizate de elevi.

Prin activități și strategii lingvistice comunicative, CECRL înlocuiește modelul tradițional al celor patru competențe (ascultare, vorbire, citire, scriere), care nu mai surprinde realitatea comunicării în contextul actual al școlii și al societății. Elementul de noutate îl reprezintă medierea, cu o pondere substanțială în Volumul complementar al CECRL (2018). De asemenea, sunt prezentate tipurile de mediere: medierea comunicării, medierea învățării, medierea socială și medierea culturală (sarcini de colaborare; elevii realizează schimb de opinii, explică, lucrează în comun pentru a atinge același obiectiv). În mai multe activități, medierea combină receptarea, producerea și interacțiunea. În CECRL accentul se pune pe cele două concepte-cheie ale medierii: construirea sensului în interacțiune și trecerea de la nivelul individual la nivelul social în învățarea limbilor străine, în principal prin proiectarea elevului ca actor social. Astfel, la sfârșitul ciclului gimnazial, elevul trebuie să atingă nivelul A2+ al tuturor competențelor specifice conform CECRL, iar la sfârșitul ciclului liceal trebuie să atingă nivelul B1+ al tuturor competențelor specifice conform CECRL [3].

În concluzie: Noutatea curriculumului disciplinar la *Limba străină* (2019) vizează includerea conținuturilor lingvistice (în limba străină vizată), a contextelor tematice și a sarcinilor comunicative comune pentru toate limbile străine, în progresie pe clase. Contextele tematice sunt prezentate prin șase medii, fiind corelate cu particularitățile de vârstă ale elevilor și actualizate în paralel la nivel de clase și în progresie, conform nevoilor actuale ale elevilor și cerințelor curriculumului din anul 2019. În curriculumul și ghidul de implementare pentru disciplina *Limba străină* sunt

prezentate exemple de sarcini acționale și itemi de evaluare pentru diferite competențe și clase, astfel ilustrându-se implementarea tuturor componentelor curriculare vizate.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Afaanas A. Metodologia dezvoltării competenței de comunicare a elevilor în limba străină. Chișinău: Print Caro, 2013. 174 p.
2. Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Paris: Conseil de l'Europe/Les Éditions Didier, 2001. 196 p.
3. Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. Paris, 2018. 254 p.
4. Cadrul de referință al Curriculumului Național. Institutul de Științe ale Educației. Chișinău, 2017. 74 p.
5. Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014. Monitorul Oficial nr.319-324/634 din 24.10.2014.
6. Guțu I. et al. Curriculum Național. Aria curriculară *Limba și comunicare*. Disciplina *Limba străină*, clasele V–IX. Ghid de implementare a curriculumului disciplinar. Chișinău, 2019. 151 p.
7. Guțu I. et al. Curriculum Național. Aria curriculară *Limba și comunicare*. Disciplina *Limba străină*, clasele X–XII. Ghid de implementare a curriculumului disciplinar. Chișinău, 2019. 117 p.
8. Guțu I., Munca-Aftenev D., Guțu S. et al. Limba străină I: Învățământul primar: Curriculum național. Ghid de implementare a curriculumului disciplinar. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Chișinău: Lyceum, 2018. 124 p.
9. Guțu I. et al. Limba străină. Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V–IX). Chișinău: Lyceum, 2010. 90 p.
10. Guțu I. et al. Limba străină. Curriculum pentru învățământul liceal (clasele X–XII). Chișinău: Știința, 2010. 52 p.
11. Jonnaert Ph., Ettayebi M., Defise R. Curriculum și competențe: un cadru operațional. Cluj-Napoca: ASCR, 2010. 121 p.